

Etkileşimlerin ve Görünürlüklerin Arttığı Sosyal Medyanın Aile İşleyişine Etkisi

The Effect of Social Media on Family Functioning with Increased Interactions and Visibility

ÖZET

Etkileşimlerin ve görünürlüğün arttığı sosyal medya hayatımızın birçok noktasını olumlu ve olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Sosyal medyanın hayatımızı hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilemesi, sosyal medya ile kurduğumuz etkileşimden kaynaklanmaktadır. Sosyal medya bireysel ve toplumsal olarak belirli platformlar aracılığı ile ailenin işleyişini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Çünkü sosyal medya platformlarında her şeyin görünür olması, hızlı değişip dönüşmesi ailenin bazı işlevlerinin aksamasına ve sosyal medyadan olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Sosyal medyanın hızlı değişim ve dönüşümlere neden olması ile birlikte toplumun her kesiminden bireylerin görünür kılınması da ailenin işleyişine karşı olumsuzlukların artmasına yol açmaktadır. Eşcinsel birliktelikler, birlikte yaşam, sosyal medyanın ailenin özel alanını yani mahremiyetini görünür kılması bu durumlara örnek olarak gösterilmektedir. Bu olumsuzlukların karşısında ailenin kurumsal olarak varlığını koruması gerekmekte ve bununla birlikte ailenin toplumsal, kültürel ve inanç noktasındaki diğer işlevlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bunun için büyük risklere karşı tek bir yönden aileyi ele almanın aksine aileyi birçok yönden değerlendirip, ailenin işleyişini olumsuz etkileyecek durumlara karşı analizler yapılması ve aile kavramının farkında olunması gerekmektedir. Bu çalışmada ailenin işleyişine yönelik çeşitli riskler üzerinde durularak ailenin işleyişinde meydana gelen bozulmalar bu riskler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Sosyal medya, aile ve tanımı, ailenin işleyişi, ailenin işleyiş kuralları ve sosyal medyanın aile işleyişine etkisi başlıkları ile araştırma şekillenmiştir.

Anahtar Kavramlar: Sosyal Medya, Aile, Ailenin İşleyişi

ABSTRACT

Social media, where interactions and visibility increase, affects many aspects of our lives in a positive and negative way. The fact that social media affects our lives both positively and negatively are due to the interaction we have with social media. Social media negatively affects the functioning of the family individually and socially through certain platforms. Because the visibility of everything on social media platforms and the rapid change and transformation cause certain functions of the family to be disrupted and negatively affected. Along with the rapid changes and transformations of social media, the fact that it allows every field and identity to be visible, leads to an increase in the negativities against the functioning of the family. Same-sex partnerships, cohabitation, and the fact that social media makes the private area of the family visible are examples of these situations. In the face of these negativities, besides stating that the family should protect its institutional existence, other functions of the family should also be taken into account in terms of social, cultural and religious beliefs. For this, it is necessary to evaluate the family in many ways, analyze and be aware of the situations that will negatively affect the functioning of the family, as opposed to dealing with the family in a single direction against great risks. In this study, various risks for the functioning of the family were emphasized, and the deterioration in the functioning of the family was evaluated within the framework of these risks. The research has been shaped with the titles of social media, family and its definition, the functioning of the family, the rules of operation of the family and the effect of social media on the family functioning.

Keywords: Social Media, Family, Functioning of Family

GİRİŞ

Dünya var olduğundan bugüne farklı dönemlerde, farklı şekillerde ve farklı etkilere bağlı olarak gelişim, değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Modern dönem, gelenekselliğin reddi üzerine kendini inşa etmiştir. Bu dönemde her şey yeni, iyi ve güzel ilkeleriyle süslenmiştir. Geleneksel dönemde dünya sabitlere dayalıyken, modern dönemle birlikte sürekli değişen, hızlanan ve tahmin edilemeyen birçok şeye tanıklık etmiştir. Modernite, sürekli gelişim sağlamış ve bu gelişimini ise anlık durumlarla gerçekleştirmiştir. Bu anlık gelişimin en büyük örneklerinden biri internettir. İnternetin ortaya çıkması ve yaygınlaşması ile birlikte birey ve toplumun hayatında önemli değişimler meydana gelmiştir. İnternet, birey ve toplumun hayatında

Ömer Acar¹
Hüseyin Koçak²

How to Cite This Article

Acar, Ö. & Koçak, H. (2023).
“Etkileşimlerin ve
Görünürlüklerin Arttığı
Sosyal Medyanın Aile
İşleyişine Etkisi”,
International Social Mentality
and Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-631X)
9(67): 2723-2732. DOI:
<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.67052>

Arrival: 14 October 2022
Published: 31 January 2023

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

¹ Doktora Öğrencisi., Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE, ,Sosyoloji, Kadın ve Aile Çalışmaları Afton, Türkiye

² Prof. Dr, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Afyon, Türkiye

görünmeyeni görünür kılmış, uzakları yakınlaştırmış ve insanların yıllar süren uğraşlarla edindiği bilgi birikimini ve değerleri alt üst ederek yeni bir sistem geliştirmiştir. İnternetin ulaşılabilir hale gelmesi sosyal medyanın oluşmasına ve hızla gelişmesine zemin hazırlamıştır. Sosyal medya, içerisinde hem olumluluğu hem de olumsuzluğu bir arada barındıran bir mecradır. Yani zıtlıkların mekânıdır. Bu çalışmada sosyal medyanın olumlu ve olumsuz yönleri dikkate alınarak sosyal medyanın aile işleyişinde meydana getirdiği etkiler ele alınmaktadır.

İnsanlık tarihi kadar kadim bir tarihi olan aile, toplumun en temel yapı taşı olarak ifade edilmektedir. Tüm insanlık ve kurumlar ailenin eseri olarak anlam bulmakta ve varlığını devam ettirmektedir. Aile, bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlayabilmesi için ön hazırlıkların yapıldığı bir kurumdur. Bu hazırlıklar kültür, inanç, ahlak yani bir nevi tüm değerleri kapsamaktadır. Aile, bireyi bu değerlerle hayata hazırlamakta ve topluma kazandırmaktadır. Ancak günümüzde yeni bir iletişim aracı olan sosyal medyanın insanların toplumsal yaşamlarına nüfuz etmesiyle birlikte ailenin değerleri esnetilmekte ve çoğu zaman değerler görmezden gelinmektedir ve bu durum ailenin işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü ailenin işleyişi kendisine özgü kuralların, sınırların, ayrımların, dilin ve iletişimin ortak etkileşimiyle devam etmektedir. Ancak, sosyal medya bunların tamamını değersizleştirerek ailenin özel alanını kamuoyu ile paylaşmaktadır. Ayrıca yeni aile modelleri ile ailenin işleyişini bulanıklaştırmaktadır. Ailenin işlevlerinde meydana gelen bu durum aile kurumunu günümüzde çeşitli risklerle karşı karşıya bırakmaktadır ve gelecekte de aile kurumunun benzer türde risklerle karşı karşıya kalacağı düşünülmektedir.

Aile, risklerin değil güvenin temsilidir. Ailenin işleyişinin farklı türden olumsuzluklara maruz kalması ailenin tamamen yok olduğu ve teslim olduğu anlamına da gelmemektedir. Aile her dönemde olduğu gibi bu dönemde de varlığını sürdürmekte ve nesillerin devamını sağlamaktadır. Ancak ailenin tamamen yok olmaması tüm meselenin üzerinin örtülmesi anlamına mı gelmektedir? Yani her şeyin hızlı bir şekilde değişip dönüştüğüne tanıklık ederken, birçok şeyin içi boşaltılmaya çalışılırken, ailenin yalnızca kurumsal varlığını devam ettirmesine umut olarak mı bakılmaktadır?

SOSYAL MEDYA

Teknolojik gelişmeler günümüzde oldukça iyi bir noktaya gelmiştir. Bu gelişmeler iletişim ağlarına da yansımıştır. İletişim ağlarında oluşan hızlı gelişmelerden sonra internet, bireyin ve toplumun yaşamında önemli olmaya başlamıştır (Zafer, 2021: 51). İnternetin bireyin ve toplumun hayatında önemli olmaya başlamasıyla bireyin ve toplumun siyasi, kültürel, ekonomik vs. yaşantısında büyük değişiklikler yaşanmıştır. İnternetin yaygın bir şekilde kullanılması günümüzde sosyal medya kavramının daha fazla gündeme gelmesine sebep olmuştur. Sosyal medya kavramının işlevlerinden dolayı net bir tanımı yapılamamaktadır. Çünkü bilişim ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler her zaman geçerli olabilecek uzlaşmış bir tanım yapmayı güçleştirmektedir (Metin ve Karakaya, 2017: 115). Sosyal medyanın net bir tanımı yapılsa dahi yapısından ve işleyişinden ne olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal bilimlerde herhangi bir davranışın sosyal bir davranış haline gelebilmesi için karşılıklı ve iki yönlü bir etkileşimin olması gerekmektedir. Bu iki yönlü etkileşim etkileme ve etkilenmedir. Medyanın sosyal boyutu da bu şekilde iletişim ve etkileşim şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu karşılıklı etkileşim ve iletişimden dolayı medya sosyal olma özelliğine sahiptir. İletişim temelinde sosyal medya, “insanların birbirleriyle etkileşimli iletişimlerini sağladığı çevrimiçi platformlardır” (Metin, 2016: 224-225). Sosyal medya platformları; Facebook, Twitter, Instagram ve Tik-tok gibi çeşitli uygulamalardan oluşmaktadır. Bu uygulamalar ortaya çıktıkları günden beri çeşitli değişimler geçirmişlerdir. Ancak ürünleri paylaşmak, duygularını, düşüncelerini aktarmak ve paylaşılan ürünlere yönelik etkileşimlerde bulunmak ana temaları olarak kalıcılığını korumuştur. Sosyal medya uygulamalarının ana temalarına bakıldığında hem iletişim aracı olarak kullandıklarını hem de ürün paylaşımı üzerinden ticari amaçla kullandıklarını görmek mümkündür. Bu sebeple sosyal medyayı tek yönlü değil karşılıklı etkileşim ve iletişim üzerinden değerlendirmek gerekmektedir.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi internetin gelişmesine öncülük etmektedir. Bundan dolayı internet ilk ortaya çıktıktan sonra çeşitli değişimlere uğramıştır. Bu değişimin en önemli yansıması Web 2.0 teknolojisidir (Kara, 2013: 29). Web 2.0 dünyada ilk olarak 2005’ te bir teknoloji konferansında dile getirilmiştir (Ercan, 2020: 5). Web 2.0 teknolojisi, Web 1.0 teknolojisinin tek yönlü bilgi akışının aksine karşılıklı bir iletişim sağlamaktadır. Web 2.0’ ın karşılıklı iletişime olanak sağlaması sosyal medyada hızlı bir şekilde etkileşim kurulmasına ve bilgi paylaşımının hızlanmasına sebep olmuştur. Bu bilgi paylaşımı eğitimden sosyal faaliyetlere, kültürden spora kadar çeşitlilik göstermektedir (Zafer, 2021: 18). Sosyal medyanın birçok alanda görünür olması ve çeşitlilik arz etmesi iletişimde sınırların ortadan kalkmasına imkân sağlamakta, geleneksel yapısından sıyrılarak yani -Web 1.0’ ın yalnızca bilgi vermek amacıyla tek taraflı bir iletişim aracı olarak kullanılmasının aksine- farklı iletişim noktalarının oluşmasına sebep olmaktadır (Dağıtmaç, 2015: 11).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte Web 2.0' dan sonra Web 3.0, Web 4.0 ve şuan için Web 5.0' a doğru gidildiği aşikârdır. İnsanoğlunun keşfetme arzusu ve merakından dolayı 18. yüzyılda makineler icat edilmiştir. Makinelerin icat edilmesi daha kısa sürede daha çok ürün üretilmesine imkân sağlamıştır (Öztemel, 2020:15). Makinenin icat edilmesinden sonra hayatımızda hızlı bir şekilde yer edinmesi makineleşme sürecine girilmesine sebep olmuştur. Bu durumu Japonlar makineleşme sürecinin tarım toplumundan bir adım ileriye geçişi olarak nitelendirmekte ve toplum 3.0 diye nitelendirmektedirler (Öztemel, 2020: 19). Web 3.0 bireysel içerik üretim formuna odaklanmış ve bireysel içerik üretim anlayışı da bilginin değişik metotlardan sermayeye çevrilmesine neden olmuştur. Ayrıca yeni iş modellerine imkân tanımıştır (Ersöz Karakulakoğlu, 2015: 126). Web 3.0'ın yeni iş modellerine imkân tanınması teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesine bağlı olarak her gün yeni alanların oluşmasına, yeni iş imkânlarının doğmasına neden olmuştur.

Bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin insan yaşamındaki hâkimiyeti günümüzde yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Bu his özellikle yaşanan toplumsal ve endüstriyel değişimlerde görülebilmektedir. Bilgisayarın ve bilişim teknolojilerinin hâkim olması geçmişte sosyal dönüşümlere sebep olmuş ve günümüzde de sebep olmaya da devam etmektedir. “Enformasyon teknolojilerinin hâkim olduğu dünyayı, Almanlar Endüstri 3.0, Japonlar Toplum 4.0 diye ifade etmektedir” (Öztemel, 2020: 22). Toplum 4.0 ile insan dijital dünyayla daha çok etkileşim halinde olmaya başlamıştır. Bu durumda insan bu gelişmenin de ötesine geçmek istemiş ve daha çok merakını gidermeye, keşfetmeye ve hizmet alanında daha rahat olmaya yönelik yeni bir toplum evresi oluşturmaya çaba göstermiştir ve halâ da göstermektedir.

Bu doğrultuda ilerleyen süreçte bilgi toplumu, dijital toplumun yerini alacaktır. Bundan dolayı insanlık artık ağalar, patronlar ve dijital tasarımcılardan daha çok bilgilerin ve davranış tasarımcılarının hâkim olduğu bir dünyaya doğru ilerlemektedir. “Bu dünyaya doğru ilerlemenin en iyi habercisi insansız fabrikaların ve kendi kendine hareket eden ve karar veren sistemlerin insan hayatına girmesidir. Almanlar bu bilgi toplumuna Endüstri 4.0, Japonlar ise süper zeki toplum ifadesi ile Toplum 5.0”(Öztemel, 2020: 29) adını vermektedirler.

Ağ bağlantılı iletişim kanalları, dijital bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesi ile birlikte ağ toplumu ortaya çıkmıştır. Ağ toplumu belirlenmiş sınırların dışına çıkarak küresel ölçekte iletişim sağlamaktadır. Dolayısıyla ağ toplumu; uzakları yakınlaştırarak, mesafeleri yerelleştirerek bağlantı sağlamaktadır. Castells (2008: 622) ağı “birbiriyle bağlantılı düğümler dizisi olarak tanımlamaktadır. Yeni medyanın düğümler dizisinin televizyon sistemleri, eğlence alanları, bilgisayar grafiği ortamları, haber ekipleri, sinyalleri üreten, gönderen, alan mobil cihazlar” olduğunu belirtmektedir.

Ağ toplumu, bireylerin ilişkilerindeki sınırları ortadan kaldırmakta ve bedensel iletişimi de devre dışı bırakmaktadır (Zafer, 2019: 52). Ağ toplumu ile birlikte iletişim artık sosyal medya üzerinden sağlanmaktadır. Sosyal medya üzerinden sağlanan iletişim, toplumun ve bireyin yeni bir şekil almasına neden olmaktadır. Çünkü somut iletişim ortamının ortadan kalktığı, sanal iletişim ortamının oluştuğu ve iletişimin sanal ortamın kurallarına ve sınırlarına göre belirlendiği bir iletişim oluşmaktadır. İletişimin sanal ortamda oluşması birçok kişiye ulaşılabilirliği sağlamaktadır. Bundan dolayı iletişim yerel olmaktan çıkarak küresel bir boyut kazanmıştır. Küresel iletişim de ağlar üzerinden gerçekleşmekte ve bu doğrultuda ağ toplumu oluşmaktadır.

Özetle teknolojiye yaşanan gelişmelerin iletişim ağlarına yansımaları ile birlikte internet, toplum ve bireyin hayatında önemli bir kavram olarak yer almaya başlamıştır. İnternetin yaygın bir şekilde kullanılması sosyal medya kavramını da merkezi bir konuma yerleştirmiştir. Sosyal medyanın bu merkezi konumu, bireylerle karşılıklı etkileşimi neticesinde hem bireyi ve toplumu etkilemeyi hem de birey ve toplumdan etkilenmeyi beraberinde getirmektedir. Sosyal medyanın bu etkileşimi Facebook, Twitter, Instagram ve Tik-tok uygulamalarında bireylerin resim, video, fotoğraf ve ürün paylaşımlarında görülmektedir. Dolayısıyla sosyal medya günümüzde iletişim ve etkileşim noktasında önemli bir yer edinmektedir. Ancak sosyal medya, bazı noktalarda bireyi ve toplumu olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu duruma sosyal medyanın ailenin mahremiyetine, işleyişine ve iletişimine olan olumsuz etkileri örnek verilebilir.

AİLE VE TANIMI

İnsanlığın en büyük değeri ve mirası olan aile, insanlık tarihi kadar eski bir toplumsal birimdir. Aile; toplumsal yapılanmanın, işleyişin, düzenin ve devamlılığın temel unsurudur. Ailenin varlığı toplumsal düzenin, toplumsal norm ve sınırların işleyişini korumaktadır. Ailenin biyolojik, toplumsal, dini, siyasi ve eğitim gibi çok yönlü işlevleri bulunmaktadır. Ailenin bu işlevleri diğer kurumlar ile ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda aile, ilişkiler çerçevesinde işleyişini devam ettirmektedir. Aile bu işleyişi asırlarca korumuştur ve korumaya devam etmektedir. Ailenin işlevlerini koruması ailenin benimsediği değerlerle ilişkilidir. Çünkü yaşamımızdaki tercihlerimizi, kararlarımızı, değerlerimizi aile belirlemektedir (Koçak ve Ünal, 2020: 218). Bu doğrultuda aile kendi değerlerini işlevleri doğrultusunda devam ettirmektedir.

Aile, birincil ilişki anlamını taşıyan ve Arapça kökenli bir kelimedir. Antikçağda ailenin yerine Grekçe oikos sözcüğünde polis (kent) ve politikos, kamusal alana karşılık özel alana işaret etmektedir. Ancak bu özel alan evsel, ailesel anlamında kullanılmaktadır. Türkçede ise aile ev/sel, hane, yuva gibi kavramlarla kullanılmaktadır. Ancak aile kurumsal, grupsal ve içerik olarak daha geniş bir kavramdır ve derdimizi anlatmaya daha uygundur (Sarı, 2014: 17-18). Aile kavramı bu özelliklerinden dolayı yalnızca iki farklı cinsin birlikteliği değil; akraba, soy ve çocuk gibi unsurlarla da ilişkilidir. Bu nedenle aileyi iki farklı cinsin evliliğiyle meşruiyet kazanmış bir birim olarak düşünmek aile kavramının yalnızca bir yüzünü göstermektedir. Aile bunlarla birlikte “sevgi, şefkat, güven, paylaşma, dayanışma kaynağıdır” (Dikeçligil, 2012: 46) Bundan dolayı ailenin bu çerçevede düşünülüp tanımlanması, aile kavramının işleyişinin ve yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Ailenin geniş bir çerçevede tanımlanması Türk Dil Kurumunun da aileyi çeşitli şekillerde tanımlamasına sebep olmuştur. Bu doğrultuda “aile; Evlilik ve kan bağına dayanan en küçük birlik, aynı soydan gelen ya da aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kişilerin tamamı, birlikte oturan akraba ve yakınların tamamı ayrıca halk ağzında; eş, karı, aynı amaç doğrultusunda anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin tamamı, esas niteliği bir olan dil, hayvan ya da bitki topluluğu, familya” (Canatan, 2019: 54) şeklinde altı madde ile sıralanmıştır.

Aileyle ilgili dar ve geniş kapsamlarda birçok tanım yapılmaktadır. Dar anlamda aile; yalnızca karı ve kocadan oluşan bir birliktelikten geniş anlamda anne, baba, çocuklar ve kan bağıyla olan hısımlar ve akrabaları kapsamaktadır (Türkkahraman, 2006: 150). Ailenin, karı-koca, hısımlar, çocuklar ve kan bağı ile tanımlanması ailenin evrensel bir şekilde tanımlanmasını gerektirmiştir. Ancak gerçekten ailenin evrensel bir tanımını yapmak mümkün müdür? Bu durumu Canatan, mikrokosmos ve makrokosmos kavramları ile açıklamaktadır.

Felsefe insanı mikrokosmos, evreni ise makrokosmos olarak görmektedir. Felsefenin bu algısı toplumbilime taşındığında aile mikrokosmos, toplum ise makrokosmostur. Dolayısıyla aile ilk olarak geniş toplumun en küçük yaşam birimi olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu çok genel bir tanımdır. Çünkü her birliktelikte yaşama durumunu aile olarak tanımlamak güçtür. Bundan dolayı aile kavramı oldukça tartışmalıdır. Evrensel bir aile tanımı yapmanın önünde iki engel bulunmaktadır. Birincisi ailenin dünyadaki çeşitliliğidir. Doğum, evlilik, evlat edinme bu çeşitliliğe örnek gösterilmektedir. İnsanların biyolojik olarak çocuk sahibi olmaları nasıl bir gerçekse evlat edinme de bir o kadar gerçektir. Bu gerçeklik ailenin çeşitlilik gösterdiğinin kanıtıdır. Yani her toplumda ve kültürde aile kurma süreci farklılık göstermektedir. Evlat edinme bazı toplumlarda aile kurmak için yeterli bir sebepken, bazı toplumlarda ise biyolojik olarak evlat edinme aile kurmak için yeterli bir neden olarak görülmektedir. İkinci engel, değişen ve dönüşen dünya ile ilişkilidir. Tarihsel süreçte aile kurumunun sürekli olarak değişmeye maruz kalmasıyla ailenin yapısı, aile içi pozisyonlar ve ilişkiler, ailenin işlevleri ve hususları değişmektedir. Bunlarla birlikte aile hakkındaki fikirlerde de değişimler görülmektedir. Aile hakkındaki fikirlerin değişmesine bağlı olarak aile tanımlaması da genişlemektedir (Canatan, 2019: 53-62).

Toplumsal bir kurum olarak aile, “varlığını devam ettiriyor olsa da tanımı, işlevi, birlikteliğini sağlayacak olan çiftlerin cinsiyetlerinin ne olacağı gibi konulara ilişkin düşünceler, giderek farklılaşmaktadır. Ailenin önemli bir dönüşüm içerisinde olduğu ve bu dönüşümün giderek aile kurumunu olumsuz yönde etkilediği de bilinen bir gerçekliktir” (Dilekli ve Koyuncu, 2022: 89). Bu gerçekliğe kanıt olarak aileye alternatif yaşam biçimleri örnek verilmektedir. Aileye alternatif yaşam şekilleri aile başlığı altında yer almaktadır.

Aile başlığı altında yer alan alternatif yaşam biçimleri; birlikte yaşam, tek ebeveynli aile, eşcinsel evlilik ve eşcinsel birliktelik olarak belirtilmektedir. Alternatif yaşam biçimleri ailenin işleyişini ve sınırlarını ortadan kaldırmaktadır. Bu doğrultuda aile içi ilişkilerin ve aile sınırlarının tanımlanması kolaylaşmaktadır. Ailenin, alternatif yaşam biçimleriyle karşı karşıya kalması işleyişini aksatmaktadır. Bu durum günümüzün gelişen, değişen ve dönüşen yapısıyla ilişkilidir.

AİLENİN İŞLEYİŞİ

Aile kurumu da diğer sosyal kurumlar gibi, yapısı, işleyişi ve değerleri itibarıyla değişime açık bir kurumdur. Aile kurumunun çeşitli biçimlerde sınıflandırılması ailenin sosyal değişime açık bir kurum olduğunu göstermektedir. Endüstrileşme süreci, çekirdek aile, bireysel hazlar ve bireyselliğin gelişmesi bu değişimi kanıtlamaktadır (Türkkahraman, 2006: 170). Aile, sınıflandırılmaya ve sosyal değişime açık bir kurum olmasına rağmen varlığını devam ettirmektedir. Bu durumda aile; işlevsel, yapısal ve işleyişsel öğeleri doğrultusunda kendisini korumakta ve devam ettirmektedir. Ailenin yapısal öğeleri çevre ve aktör gibi somut unsurları kapsamaktadır. Ailenin işlevsel öğeleri “yapı öğelerinin iş ve işleyişine işaret etmektedir”. Ailenin işleyişsel öğeleri “iletişim, karar alma, değişim ve farklılaşmayı kapsamaktadır (Nacak ve Karaarslan, 2014: 128).

Günümüzde ailenin işleyişi yoğun bir şekilde değişim ve dönüşüm geçirmektedir. Ailenin işleyişinin değişim ve dönüşümü hem içeriden hem de dışarıdan müdahale ile gerçekleşmektedir. Ailenin yapısındaki bu değişim aileyi aile yapan değerlerin de değişmesine neden olmaktadır. Geleneksel aile yapısında geleneklerin ve dinin belirleyici olması, ailedeki kişiler arasındaki ilişkilerin kutsal değerlere göre değerlendirilmesi, büyüklere sadakat ve en önemlisi ailenin mahremiyet alanı olarak görülmesi gibi hususlar modern dönem ailesinde çözülmeye başlamıştır (Başaran, 2014: 144). Bu durumu Giddens, artan coğrafi hareketlilik ve kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlık göstermesine bağlamaktadır. Modernliğe toplumsal hayatta direnç göstermeye çalışan geleneğin öğelerinin giderek otoritesini kaybetmeye başladığını belirtmektedir. Düşünsel olarak devamlı bilgi edinilmesi kuralsızlığa neden olmakta ve bunun yanı sıra hem küresel hem de kişisel eylem bağlamlarında değişim ve dönüşümü de beraberinde getirmektedir (Giddens, 2010: 33). Toplumsal bir kurum olan aile de bu değişim ve dönüşümden etkilenmektedir.

Modernleşmenin toplumsal bağlamı modern aileyi hem icat eder hem de doğurur. Modern aile hem bir gerçeklik hem de bir muhayyile olarak karşımıza çıkmaktadır. Modernite kendi içinde bir aile imajı geliştirmektedir. Bu aile imajı olumsuzluğun aksine, olumluluğu temsil etmektedir. Yani eşitlikçi, özgür, bağımsız ve bireyselliği temele alan bir aile imajı oluşturulmaktadır (Yıldırım, 2019: 124). Modern aile bu durumda en iyi, en mükemmel olanı tasavvur etmektedir. Ancak ailenin tek bir yönden değerlendirilmesi ailenin yapısının ve doğasının anlaşılmasına engel olmaktadır. Çünkü aileyi oluşturan bireyler tek bir karakteristik özelliğe sahip değildir.

Bireylerin tek bir karakteristik özellikleri dikkate alınarak değerlendirme yapılması, aileye kör bir noktadan bakılmasına neden olmaktadır. Çünkü aileyi oluşturan bireylerin iletişimleri, kültürleri, olaya bakış açıları vs. aile içerisinde çeşitlilik sağlamakta ve bu özellikler ailenin yapısına yansımaktadır. Bu özellikler her aile üyesinde farklı derecelerde bulunmaktadır. Ancak bu özellikler her aile ferdiinde farklı olsa da aile çatısı altında ortak bir yapıda birleşmektedir. Dolayısıyla aile içerisindeki farklı özellikler ailenin yapısına uygun bir hale bürünmektedir. Bunun sonucunda aile kendisine yönelik sınırlar belirlemektedir. Ailenin sınırlar belirlemesi kendisine özgü bir ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Çünkü aile dışarı ile arasına sınırlar koyarak mahremiyetini korumaya çalışmaktadır.

Aile ile ilgili aile içi şiddet, boşanma, aşk ilişkileri gibi konuların televizyonlarda konuşulması mahremiyetin dönüştüğünün en büyük kanıtıdır. Giddens aile ile ilgili mahrem olan şeylerin tartışılmasını, dile getirilmesini yani kamuoyunun duymasını mahremiyetin dönüşümü olarak ifade etmektedir. Küreselleşmeyle birlikte mahremiyet, dönüşümün ötesinde bir patlama süreci geçirmektedir. Çünkü gelenekselliğin sıkı kuralları moderniteyle gevşerken küreselleşmeyle kuralsızlıklara savrulmaktadır (Yıldırım, 2019: 124). Mahremiyetin dönüşümüyle birlikte aileye ait olan ve kamuoyunun bilmemesi gerekenlerin tamamı bilinmekte ve görülmektedir. Ailenin mahremiyetinin dönüşümü, ailenin işlev ve işleyiş yapısını yıpratırken aynı zamanda toplumun en mahrem kurumu ailenin kurallarını ve sınırlarını da ihlal etmektedir.

AİLENİN İŞLEYİŞ KURALLARI

Bütün sosyal yapılar için geçerli olan işleyiş kuralları, aile için de geçerlidir. Ailenin işleyiş kuralları: Aileyi oluşturan öğeler birbirleriyle bir bütünleşme ve iç bağımlılık sağlamaktadır. Aile de her sosyal varlık gibi kendisi için sınırlar belirlemektedir. Dolayısıyla ailedeki bireyler dışarıyla ilişkilerinde seçici olmaktadır. Aile kendisine özgü bir iletişim sistemi kurmakta, bazı kanalları kapamakta, bazı kanallarıysa açık tutmaktadır. Aile, üyeleri için gerekli işlevleri sağlamakla birlikte üyelerini bir arada tutabilmek için ikincil görevleri üretmektedir (Başaran, 2014: 145).

Aileyi oluşturan öğelerin birbirleriyle bir bütünleşme halinde ve iç bağımlılığa sahip olması ailenin çözümlenmesini engellemektedir. Bu durumda aile işleyişini devam ettirmekte ve değişime direnç göstermektedir. Ailenin kendi için sınırlar oluşturması ve dışarıyla ilişkilerinde seçici olması düşüncesi, ailenin özel alanının yani mahrem alanın korunması gerektiği ve sadece ailenin bu alanda hâkim olmasının, yaşam bulmasının gerektiği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum ailenin kendisine yönelik ve ona özgü özelliklerinin olduğunu da ortaya koymaktadır. Yani her ailede yaygın bazı özellikler olmasına karşın (Hallaç ve Öz, 2014: 148) her ailenin kendisine ait özellikleri bulunmaktadır.

Ailenin dışarıdakine sınır belirlemesi ailenin içeri ve dışarı ayrımı yapmasından kaynaklanmaktadır. Dışarıdaki yabancı olarak görülmektedir. Yabancıya karşı kapalı noktalar bulunmaktadır. Bu noktalar ailenin mahremiyetidir. Ailenin iletişimi kendisine özgü bir dille gerçekleşmektedir. Bu dille aile üyeleri birbirlerini anlamaktadır. Kapı kapatıldığı vakit ailenin içeride bir özel alanı ve anlaşmak için kullandığı sembolleri bulunmaktadır. Aile üyelerinin dışındaki kişiler bunları anlamakta zorlanmaktadır. Ancak akrabalar bu dile yakındırlar. Çünkü aileyle ortak noktaları bulunmaktadır (Başaran, 2014: 146). Ailenin iletişimini kendisine

ait bir dille gerçekleştirmesi iyi bir iletişim kurmasına olanak tanımaktadır. Özel ilişkilerine, başkalarının müdahale etmesine ve onları anlamasına da engel olmaktadır.

Aile içi iletişimde ebeveynlerin kendi aralarında, çocukların kendi aralarında, ebeveynler ve çocuklar arasında ve kardeşler arasında sağlıklı bir iletişimin olması gerekmektedir. Bu nedenle aile işleyişinde iletişim önemli bir faktör olarak görülmektedir. Ebeveyn, çocuklar, kardeşler ve eşler bütünlüğünde gerçekleşen iletişim tarzları ailenin bütünlüğü açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Aile içi iletişimi sağlamanın en makul yolu “önce kişinin kendisini duyurmasından ziyade karşısındaki duymak, dinlemek ve ne dediğini anlamaya çalışmaktan geçmektedir” (Yıldırım ve Yıldırım, 2019:149). Kişinin öncelikle karşısındaki kişiyi dinleyip anlamaya çalışması sağlıklı bir iletişimin oluşmasını sağlamaktadır. Aile üyelerinin de bu yöntemle iletişim kurması aile içi iletişimin sağlıklı olmasını kolaylaştırmaktadır. Ebeveynlerin kendilerine ve çocuklarına karşı yeterli düzeyde ilgi göstermeleri ve rollerinin gerekliliklerini sağlamaları yine ailenin sağlıklı iletişim kurmasına katkı sağlamaktadır (Güleç, 2018: 107).

Ebeveynlerin çocuklarına, çocukların ebeveynlerine ve kardeşlerin birbirlerine yeteri kadar vakit ayırmaları, ilgi göstermeleri sağlıklı bir iletişimin ve bunun sonucunda sağlıklı bir ailenin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Aile bu durumların tamamını yüz yüze ilişkiler doğrultusunda gerçekleştirmektedir. Çünkü iletişimin jest ve mimiklerle sağlanması yani duyguların doğrudan karşısındaki kişiye yansıtılması iletişimin sağlıklı olmasına yardımcı olmaktadır. Yüz yüze iletişimin dışında sanal mekânlarda veya sosyal medyada kurulan iletişim, fiziksel olarak bir ortamda olmadığından ve duygular karşısındaki kişiye doğrudan aktarılmadığından aksayabilmektedir.

Sağsız iletişimin diğer bir faktörü kitle iletişim araçlarına bağımlılık ve bu bağımlılığın aile içi iletişimi olumsuz etkilemesidir. Özetle ailenin işleyişine yönelik çeşitli riskler bulunmaktadır. Bu risklerin ailenin özel alanına müdahale etmesi ve görünmemesi gereken kısımları görünür kılması ailenin yapısını ve işlevlerini olumsuz etkilemektedir. Bütün bu olumsuzluklar aile içi iletişimi, sınırları, özel alanı esnetmektedir.

SOSYAL MEDYANIN AİLE İŞLEYİŞİNE ETKİSİ

Sosyal medyanın aile işleyişine etkisi çeşitli şekillerde görülmektedir. Bu etkilere örnek olarak ailenin mahremiyetinin dönüşmesi, aile içi iletişimin aksaması, ailenin sınırlarının esnetilmesi, ailenin iç ve dış ilişkilerinin belirsizleşmesi gibi durumlar verilmektedir.

Gazeteye başlayıp sosyal medyaya kadar uzanan bu gelişmelerle birlikte, bireylerin mahrem alanlarına girme ve mahrem alanlarının ortaya çıkarılması birbirine koşul olarak gelişmiş ve daha sonra medyanın gelişiminde mahremiyetin gönüllü veya gönülsüz sunumu her zaman önemli bir rol oynamıştır (Arık, 2013: 112). Mahremiyetin gönüllü veya gönülsüz sunumu, aile mahremiyetinin bazen alınıp satılabilir olmasına yol açmaktadır. Ayrıca mahremiyetin ifşa edilmesi bireylere beğenilme, ünlü olma, takipçi sayısının artması, iletilerinin beğenilmesi gibi durumlar sunmaktadır. Bu durum da ailenin mahremiyetini ifşa etmektedir (Arık, 2013: 126). Dolayısıyla “mahremiyet hakkımızı rızamızla katlettiriyoruz veya yalnızca bize sunulan harikalar karşılığında ödenecek bir bedel olarak mahremiyet kaybına rıza gösteriyoruz” (Bauman ve Lyon 2018: 35). Mahremiyet kaybına rıza gösterilmesinin temel nedeni ticari kazanç elde etmektir.

Ailenin görünmemesi gereken kısmı ailenin özel alanı yani sınırları olarak ifade edilmektedir. Sosyal medyanın bu alana müdahale etmesi ailenin işleyişini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. En temel mahremiyet alanı olarak görülen ailenin içine yerleştiği evin avluları, pencereleri, odaları mahremiyetin mimarideki yansımaları olarak belirtilmektedir (Yıldırım, 2019: 123). Ancak sosyal medya ailenin gizliliğini iletişim araçlarının kameralarıyla ortadan kaldırmaktadır. Kameralar pencere görevini üstlenmekte ancak bunlar perdesiz, mahremiyeti ifşa eden ve örtmeyen pencerelerdir. Bu doğrultuda ailenin özel alanı ifşa edilerek kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ailenin mahremiyetinin sunulması ailenin sınırlarının ortadan kalktığını ve içeriyle dışarı ayırımının yok edildiğini göstermektedir.

İçeri ve dışarı ayırımı, ailenin mahremiyetini belirtmektedir. Çünkü dışarı aileden olmayan yani yabancıyı temsil etmektedir. Ancak içeri aileden olan birisi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla içerideki bizden birisidir ve bizden birisiyle “sen” dili ile iletişim kurulmaktadır. Sosyal medya, içeri ve dışarı ayırımını ortadan kaldırmaya çalıştığı veya kaldırdığı için yabancıların ve evden olan birisinin ayırımı ortadan kaldırmaktadır. Bu durum ailenin özel alanının görünür olmasıyla birlikte özel alandaki işleyişini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Çünkü ailenin özel alanı herkesin özel alanı olmaya başlamaktadır. Örneğin, Tik-tok platformunda yapılan canlı yayınlar aile içi ilişkileri, ailenin mahrem alanını, aile bireylerinin birbirlerine olan davranışlarını açık bir şekilde yayın esnasında o platformu izleyen kişilerin tamamına göstermektedir. Bu durumlar ise aile mahremiyetini ve iletişimini farklı şekillerde olumsuz yönde etkilemektedir.

“İletişim, çeşitli sesler, hareketler veya simgeler vasıtasıyla sağlanan haberleşme, bilgi iletiminden, aile içi ilişki şekillerine kadar insanların gerçekleştirdiği duygu, düşünce ve bilgi paylaşımı” üzerinden kurulmaktadır (Karaca, 2016: 627). Yani iletişimin gerçekleşmesi ve sağlıklı olabilmesi için karşılıklı bir etkileşimin olması gerekmektedir. Aile içi iletişimin sağlıklı olabilmesi için karşılıklı düşünce, duygu, ilgi ve vaktin ayrılması gerekmektedir. Ancak araştırmalar, yaşanan toplumsal ve teknolojik değişimler sebebiyle ve yoğunlaşan iş yaşantılarından dolayı aile fertlerinin birbirlerine zaman ayıramadıkları bilgisini ortaya koymuştur (Güleç, 2018: 115). Aile fertlerinin birbirine vakit ayıramamaları aile içi iletişimi olumsuz etkilemektedir. Aile fertleri boş zamanlarında bile internette vakit geçirmekte ve bu durum boş zamanın dahi aile bireylerinden ayrı geçirildiği ve aile fertlerinin bunun farkına olmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır (Güleç, 2018: 115). Aile fertlerinin iletişimlerinin bu denli olumsuz etkilenmesi ebeveynler, çocuklar ve kardeşler arasında ailenin iç bağlılığını azaltmaktadır.

Aile içi bağlılığın olumsuz etkilenmesi aslında sosyal medyanın çeşitli alternatifler sunmasından ve aile içi ilişkileri bazı noktalarda unutturacak noktalara çekmesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü sosyal medya zamanın birçoğunu onunla ve onun verdikleriyle geçirilmesini istemektedir. Örneğin bütün sosyal medya platformlarında bir profil sayfası bulunmaktadır. Bu profil sayfası sizin kim olduğunuzu anlatmak için ayrılmıştır. Bunun için oluşturduğunuz profilin etkili olması çok önemlidir. Çünkü profiliniz sizi yansıtmaktadır. Yani sizin “özgeçmişinizdir”(Kawasaki ve Peg Fitzpatrick, 2015: 13). Yukarıda ifade edilen örnekten hareketle sosyal medya ilk öncelikle oluşturacağınız profil aracılığıyla sizi tanıtmakta ve zaman içerisinde size etkili paylaşımlar, profil resimlerinizin aynı olması, asimetrik olması, sürekli aktif olması, yeni ilişkiler kurmanız gibi imkânlar sunmaktadır (bkz. Kawasaki ve Peg Fitzpatrick). Bu doğrultuda insanlar sunulan imkânların tamamını yapboz parçaları gibi birleştirmeye çalışmaktadır. İnsanların bu parçaları tamamlamak istemeleri zamanlarının birçoğunu sosyal medyada geçirmelerine ve iletişimlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Çünkü insanlar sürekli sosyal medyada vakit geçirerek bağımlı olmaktadır. Bu durumda aile fertlerinin birbirine olan bağlılığı sosyal medya bağımlılığına dönüşmektedir. Sonuç olarak da aile içi iletişim ve aile fertleri arasındaki bağlılık zayıflamaktadır.

Aile işleyişine olumsuz etki eden diğer bir durum ise alternatif yaşam biçimleridir. Teknolojik ve politik gelişmelere bağlı olarak dönüşümler yaşanmaktadır. Bu dönüşümlere bağlı olarak aile yapısal olarak çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar içerisinde eşcinsel evlilikler, eşcinsel evlilikler sonrası evlat edinme istekleri, eşcinsel birliktelikler, sperm bankaları ve tek ebeveynlilik vs. olarak ifade edilmektedir (Nacak ve Karaarslan, 2014: 136). Eşcinsel evlilikler ve birliktelikler bugün her ne kadar bazı toplumlarda ve ülkelerde kabul edilmiş olsa da yaşadığımız toplumda eşcinsel evlilikler ve birliktelikler kabul edilmemektedir. Ailenin kendisine özgü işleyiş kuralları, bu gibi durumları reddetmektedir. Çünkü aile bazı kanalları açarken bazılarını kapatmakta, dolayısıyla gerektiği yerde sınırlar belirlemekte ve iç bağımlılığını korumaktadır (Başaran, 2014: 145).

Bugün gelinen noktada sosyal medya alternatif yaşam biçimlerine imkân tanımaktadır. Eşcinsel birlikteliklerin sosyal medya platformlarında yer edilmeleri ve burada kimliksel mücadele vermeleri sosyal medyanın alternatif yaşam biçimlerine imkân tanıdığını göstermektedir. Özellikle ülkemizde eşcinsel birliktelik yaşayan kişilerin Tik-Tok platformunda gündelik yaşamlarını paylaştıkları görülmektedir. Bu durumda söz konusu olan kişiler sosyal medyada görünür olmakta ve kimliklerini bu platformlarda yansıtmaktadırlar. Sosyal medya platformlarında aileler de yer aldığından dolayı bu birlikteliklerden etkilenmektedirler. Bazı durumlarda eşcinsel birlikteliklerde sergilenen davranışlar aile içerisinde de görülmektedir. Bu durum ailenin sınırlarını ortadan kaldırmakta ve aile olma bilincini olumsuz etkilemektedir. Çünkü birlikte bir arada olma, yaşama, belirli temel ihtiyaçları karşılama gibi işlevler aileye atfedilen durumlardır. Eşcinsel birliktelikler ve birlikte yaşam aileye atfedilen durumları, toplumun istemediği ve kabul etmediği noktalarda gerçekleştirilmektedir.

Sosyal medya yukarıda ifade edilenlerin ulaşılabilirliğini kolaylaştırmakta ve görünürlüğünü arttırmaktadır. Görünürlüğü artan birliktelikler toplum içerisinde yaygınlaşarak sıradanlaşmaktadır. Belirli bir süre sonra toplum bu duruma alışık hale gelmekte ve tepki göstermemektedir. Bütün bu ifade edilen durumlar ailenin değerinin esnetilmesine ve ailenin değerinin dönüşmesine neden olmaktadır.

Ailenin işleyişinin bunca olumsuzluktan etkilenmesi, ailenin mahremiyetinin dönüşmesi, sınırlarının esnetilmesi, içeri ve dışarı ayırımının kaldırılmak istenmesi tamamen ailenin işlevini yitirdiğinin ve varlığının son bulunduğu anlamına mı gelmektedir? Var olan risklere karşı ailenin yok olduğu, temel bir kurum olmaktan çıktığı mı söylenmektedir? Ya da kabullenilmekte midir? gibi sorulara Dikeçligil’in aile ile ilgili cümlesinden hareket ederek cevap bulunabilmektedir.

“İnsanın doğası gereği hem canlı bir varlık hem de sosyal bir varlık olarak; varlığını koruyarak hayatta kalma, üreyerek devam ettirme, barınma, beslenme gibi fizyolojik ihtiyaçlar kadar, sevgi, şefkat ve güven gibi

temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması birey için vazgeçilmezdir ve zorunludur. Aile, her şeyden önce insan doğasının gerektirdiği bir etkileşim ağıdır diyebiliriz”(Dikeçliçil, 2012: 46).

Bu ifadelerden hareket ederek ailenin kurumsal varlığını koruduğunu, yalnızca birincil ilişkilerinin değil, ikincil ilişkilerini de devam ettirdiğini; duygu, şefkat ve sevginin de ailede var olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Dolayısıyla aile, insanlığın en kadim kurumlarından biri olarak her dönemde çeşitli riskler ile karşı karşıya kalmış olsa da günümüzde varlığını ve değerini devam ettirmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İnternet teknolojisinin gelişmesi birey ve toplumun yaşamını ekonomik, siyasi, kültürel ve değerler gibi birçok noktada etkilemektedir. İnternetin, birey ve toplumun hayatını etkilemesi gün geçtikçe daha görünür bir hale gelmektedir. Bu durumun görünür hale gelmesine ise sosyal medya neden olmaktadır. Sosyal medya bireyin hayatını hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Olumlu yönden etkilemesine bireyin ve toplumun her şeyden haberdar olması, kendisinin yaşadığı dünyanın dışında başka dünyalarında var olduğunu bilmesi gibi durumlar örnek olarak gösterilmektedir. Olumsuz özelliklerine ise her şeyi görünür kılması, sınırları ve özel alanı ortadan kaldırması ve mahremiyeti dönüştürmesi örnek olarak verilebilir. Hatta olumlu olarak ifade edilen özellikleri de bazı olumsuz özellikler barındırmaktadır.

Sosyal medyada ifade edilen olumsuz özellikler, aile işleyişi üzerinden düşünüldüğünde ailenin işleyişini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Ailenin istediği gibi işleyişini devam ettirmesi toplumun ve bireyin sağlıklı bir şekilde iletişim kurmasına, varlığını devam ettirmesine imkân tanımaktadır. Ancak sosyal medya her şeyi sıradanlaştırdığı ve ortadan kaldırmaya çalıştığı için aile istediği gibi işleyişini devam ettirmekte zorlanmaktadır.

Sosyal medya her kimliğe ve gruba alan açmaktadır. Sosyal medyanın herkese alan açması, her bireyin ve grubun kendisini istediği gibi ifade etmesine ve kimliğini var etmesine imkân tanımaktadır. Bu durum eşcinsel birlikteliklerin görünmesine, ailenin özel alanını görünür olmasına, birçok şeyin sınırlarının ortadan kaldırılarak sunulmasına, ailenin kendisine özgü olan dilinin herkes tarafından bilinmesine, mahremiyetinin görünür olmasına, içeri ve dışarı ayrımının ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Bütün bu ifade edilenler gündelik yaşamda konuşulduğu ve uygulanmaya çalışıldığı için aileyi de olumsuz etkilemektedir. Ayrıca aile bireylerinin sosyal medya platformlarında yer alması da aile içi iletişimi ve işleyişi değiştirmektedir. Çünkü teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanlar sanal ortamlarda sosyalleşmeye başlamışlardır. İnsanların bu ortamlarda sosyalleşmesi her ne kadar bireysel bir eylem olarak görülse de her bireyin bir ailede yaşadığı unutulmamalıdır.

Birey bu ortamlarda sosyalleşmesini fiziksel temasın olmadığı bir şekilde gerçekleştirdiği için bulunduğu mekânın bir odasını tercih etmektedir. Bireyin belirlediği odada canlı bağlantılar sağlaması özel alanının görünür olmasına, içeri ve dışarı ayrımının ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Bu şekilde ailenin kendisine özgü alanı ihlal edilerek mahremiyetin dönüşümü gerçekleşmektedir. Bütün bu ifade edilen durumlar ailenin işleyişine olumsuz bir şekilde etki etmektedir. Ancak aileye özgü işleyişin, dilin ve mahremiyetin her zaman korunması ve devam ettirilmesi gerekmektedir. Ancak sosyal medyanın somut sınırların ötesinde hareket etmesiyle birlikte ailenin her şeyi görünür olmakta ve dönüşmektedir. Bu durum, ailenin geleceği açısından riskler oluşturmaktadır. Çünkü bugün alternatif yaşam biçimleri tartışılmakta ve birçok ülkede kabul edilmektedir. Bu durumların tamamı etkileşimler halinde diğer birçok ülkede de yer edinmeye başlamıştır. Dolayısıyla bir şeylerin kabul edilmesi bugün sosyal medyadaki etkileşimler nedeniyle olduğu için yaşamımızda ve toplumumuzda çok hızlı bir şekilde yayılmakta ve yer edinebilmektedir.

Sosyal medya mecralarında her şeyin hızlı bir şekilde yayılması, aile hakkındaki düşüncelerde de değişimlere neden olmaktadır. Çünkü sosyal medyanın hızlı dönüşümleri, aile değerlerinin de hızlı bir şekilde değişmesine yol açmaktadır. Bu durum aile kurmak isteyen bireylerin fikirlerinin de değişmesine neden olmaktadır. Ailenin kurumsal olarak varlığını devam ettirdiği her an dile getirilmektedir. Ancak aileyi bekleyen risklere karşı yalnızca kurumsal bir yapıdan mı bahsetmemiz gerektiğini düşünmemiz gerekmektedir. Çünkü ailenin belirli sorumluluk ve işlevleri yerine getirirken toplumsal, kültürel ve inanç noktasında da belirli şartları sağlaması gerekmektedir. Ancak bugün tek ebeveynli, eşcinsel vb. aile türlerinden bahsedilmektedir. Bu yapıların kuracağı bir aile kurumsal olarak varlığını kanıtladığında, ailenin kurumsal olarak devam ettiğini ifade etmemiz ne derece geçerli olacaktır. Bunun için ailenin kurumsal yapısının temele alınarak ailenin toplumdan, değerden, belirli işlevlerden, bulunduğu toplumun kültüründen ve inancından bağımsız olmadığı noktaları da dikkate alınarak ailenin olumsuz etkileşimlere karşı korunması gerekmektedir.

Aileye yönelik ifade edilen tutumların gerçekleştirilmesi, aileyi sosyal medya veya diğer alanlardan gelen risklere karşı korurken aynı zamanda ailenin değerlerinin belirsizleşmesini, akışkan hale gelmesini de

engellemektedir. Aile toplumun en temel yapı taşı, rahmi veya merkezi olarak görülmektedir. Bundan dolayı ailenin işleyişine, değerlerine, yapısına gelecek olumsuz durum toplumun diğer tüm kurumlarını da etkilemektedir. Bunun için olumsuz durumların veya tehlikelerin ilk uğradığı yerin aile olduğunu düşünerek bu doğrultuda ailenin işleyişi ile ilgili çeşitli tedbirler ve alternatifler düşünmek gerekmektedir.

Bunun için bu çalışmada aileye yönelik çeşitli risklerin olduğu ve bu risklerin sosyal medyada daha etkili olduğu ifade edilmektedir. Risklerin, sosyal medyada daha etkili olmalarının nedeni insanların zamandan ve mekândan bağımsız olarak hareket etmeleri ve etkileşim olanaklarının daha hızlı ve güçlü olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı bu çalışmada ailenin tek bir yönünü merkeze alarak hareket etmenin aksine risklere yönelik farkında olmak ve farkındalık yaratmak, çeşitli örnekler verilerek ailenin işleyişi noktasında riskleri ifade etmek gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Arık, E. (2013), Sosyal Medyada Mahremiyetin Görünümleri, (103-132), Sosyalleşen Birey, Sosyal Medya Araştırmaları 1, Ed. Ali Büyükaslan ve Ali Murat Kırık, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Başaran, E.(2014), Ailenin İşleyişi ya da Gerçekleştirimi, (141-168), Sistemik Aile Sosyolojisi, (2. Baskı), Ed. Mustafa Aydın, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Bauman, Z ve Lyon D.(2018), Akışkan Gözetim, (3.Basım), (Yılmaz, E Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Canatan, K. (2019), Ailenin Tanımı, Türleri ve İşlevleri, (53-64), Aile Sosyolojisi,(8. Basım), Ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım, İstanbul: Açılım Kitap.
- Castells, M. (2008), Ağ Toplumunun Yükselişi, (2.Baskı), (Kılıç E. Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dikeçligil, F. B. (2012), Aileye Dair Ezber Bozumu, Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 8 (31), 21-52.
- Dağıtmaç, M.(2015), Sosyal Medya Bizi Neden Kullanır. İstanbul: Okur Akademi.
- Dilekli, Z. ve Koyuncu, A.A. (2022). Kendini Dindar Olarak Tanımlayan Gençlerin Aile Algısı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Afyonkarahisar İli Örneği, Kocatepe İslami İlimler Dergisi, 5 (1), 67-92.
- Ersöz Karakulakoğlu, S.(2015),Geleceğin Web Teknolojileri: Web3.0 Ve Etkileşim,(111-130), İletişimde Sosyal Medya Sosyal Medyada Sosyal Etkileşim, Ed. Özlem Oğuzhan, İstanbul: Kalkedon.
- Ercan, S, (2020), Dijitalizm Yeni Dünya Düzeni, Krop,5G,(5.Baskı),İstanbul: Motto.
- Öztemel, E.(2020), Dijital Dönüşüm İyi Anlamak Ve Türkiye'nin Dönüşümü. İstanbul: SEKAM.
- Giddens, A. (2010), Mahremiyetin Dönüşümü (Şahin, İ. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Güleç, V. (2018), Aile İlişkilerinin Sosyal Medyayla Birlikte Çöküşü, Yeni Medya Elektronik Dergi, 2 (1), 105-120.
- Hallaç, S ve Öz, F.(2014), Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 6 (2), 142-153.
- Kara, T. (2013), Sosyal Medya Endüstrisi, İstanbul: Beta Basım.
- Kawasaki G ve Fitzpatrick,(2015), Sosyal Medya Sanatı, (Benvenist, M Çev.), İstanbul: Mediacat.
- Karaca, M. (2016), Sosyolojik Perspektiften İletişim, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (57), 626-648.
- Koçak, H ve Ünal Ş,(2020), Üniversite Öğrencilerinin Aile Kurumu Ve Değerlerine Bakışı: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği, V. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu,(Çevrim İçi), Kıbrıs İlim Üniversitesi, (http://www.weltdertuerken.org/assets/images/sempozyum/62b73c4dc625b611.pdf): Ankara.
- Metin, O. (2016), Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18 (2), 221-267.
- Metin, O ve Karakaya Ş. (2017), Jean Baudrillard Perspektifinden Sosyal Medya Analizi Denemesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19 (2), 109-121.
- Nacak, İ ve Karaarslan, F.(2014), Ailenin Yapısı: Bir Sistem Olarak Aile, (121-139), Sistemik Aile Sosyolojisi, (2. Baskı), Ed. Mustafa Aydın, Konya: Çizgi Kitabevi.

Sarı, Ö.(2014), Aile Kurumu ve Ailenin Tanımı, (17-40), Sistematik Aile Sosyolojisi, (2. Baskı), Ed. Mustafa Aydın, Konya: Çizgi Kitabevi.

Türkkahraman, M. (2006), Toplum ve Temel Toplumsal Kurumlar, Kurumlar Sosyolojisine Giriş, Ankara: Alp Yayınevi.

Yıldırım, E. (2019), Toplumsal Değişme Sürecinde Aile, (121-138), Aile Sosyolojisi, (8. Basım), Ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım, İstanbul: Açılım Kitap.

Zafer, C. (2021), Sosyal Medya ve Toplum, İstanbul: Literatür.